

Oud nieuws

Langs door ons verdronken velden,
Twaar beladen en bij nacht,
Gaan wij, eens Europa's helden,
Tú adn 't eind van onze macht,
Merw geslagen, zonder moed,
'n Donkere toekomst tegemoet.

Wunsch-Courant
30-11-85

Tekening van de aftocht van de Duitsers, gemaakt door meester Veltman uit Ten Post.

Groninger waterlinie geen barrière voor bevrijders

André Horlings

In het najaar van 1944 leek het einde van de Tweede Wereldoorlog in zicht. De snelle opmars van de geallieerde legers liep echter vast in de Slag om Arnhem. De Duitsers ten noorden van de grote rivieren waren in de gelegenheid hun verdediging te versterken. Eén van hun maatregelen, in september, was het realiseren van een „waterlinie” tussen Delfzijl en Groningen. De sluisen bij Delfzijl werden opengezet en het water van het Eemskanaal stroomde over zijn oevers. Een gebied van ruim 4100 ha werd overstroomd.

andering in komen, vond J.R. van der Hoek, die 21 was toen hij in het gebied ondergedoken zat. Hij deed een beroep op mede-oogetuigen om hun ervaringen op te schrijven en foto's ter beschikking te stellen. Het geheel is nu verzameld in een boek, „Inundatie 1944-1945, Overstroming in de gemeenten Delfzijl, Appingedam, Loppersum, Ten Boer en Slochteren”.

VARIATIE

Een echte „geschiedschrijving” is het niet geworden. Slechts in voorwoord en inleiding wordt een kort overzicht gegeven van de gebeurtenissen in het gehele gebied. Voor de rest bestaat het boek uit individuele ervaringen: dagboekfragmenten en anecdotes. Ze worden aangevuld met officiële publicaties over de evacuatiemaatregelen. Verder zijn ruim 200 foto's afgedrukt, onder meer ook uit het luchtfotoarchief van de Britse RAF.

het boek van de hak op de tak. Soms staan opgetekende gebeurtenissen volstrekt los van de overstroming. Soms is vergeten aan te geven waar ze zich afspeelden: bij „boer Doornbos”, waar woonde die; „burgemeester Scherphuis”, van welke gemeente? De foto's zijn, zonder uitzondering, van een uiterst matige kwaliteit, wat overigens het gevolg is van het feit dat het materiaal in de oorlogstijd slecht was en fotograferen bovendien verboden.

WAARDEVOL

Dat neemt niet weg, dat het boek „Inundatie 1944-1945” een waardevol document is geworden over een nagenoeg vergeten episode uit de Groninger geschiedenis. Zou de inundatie met zijn gevolgen nog eens min of meer wetenschappelijk op een rij worden gezet, dan zal het een onmisbare bron blijken.

De individuele belevenissen geven een uitstekend beeld van de sfeer en de stemming in het gebied

Groninger waterlinie geen barrière voor bevrijders

André Horlings

In het najaar van 1944 leek het einde van de Tweede Wereldoorlog in zicht. De snelle opmars van de geallieerde legers liep echter vast in de Slag om Arnhem. De Duitsers ten noorden van de grote rivieren waren in de gelegenheid hun verdediging te versterken. Eén van hun maatregelen, in september, was het realiseren van een „waterlinie” tussen Delfzijl en Groningen. De sluizen bij Delfzijl werden opengezet en het water van het Eemskanaal stroomde over zijn oevers. Een gebied van ruim 4100 ha werd overstroomd.

Het heeft niet geholpen. In april 1945 trokken de geallieerden op langs beide zijden van het verdrinken gebied. Maar de overlast was enorm. De bevolking op laaggelegen gebieden moest evacueren. Vele omwonenden werden ingezet om graafwerkzaamheden te verrichten. Toen na mei 1945 het water verdween kon een slechts zeer bescheiden oogst worden gehaald van het verziltte land. Nagenoeg alle bomen legden het loodje.

Over deze inundatie van Groningen werd tot nu toe nagenoeg niets op schrift gesteld. Daar moest ver-

andering in komen, vond J.R. van der Hoek, die 21 was toen hij in het gebied ondergedoken zat. Hij deed een beroep op mede-ooggetuigen om hun ervaringen op te schrijven en foto's ter beschikking te stellen. Het geheel is nu verzameld in een boek, „Inundatie 1944-1945, Overstroming in de gemeenten Delfzijl, Appingedam, Loppersum, Ten Boer en Slochteren”.

VARIATIE

Een echte „geschiedschrijving” is het niet geworden. Slechts in voorwoord en inleiding wordt een kort overzicht gegeven van de gebeurtenissen in het gehele gebied. Voor de rest bestaat het boek uit individuele ervaringen: dagboekfragmenten en anecdotes. Ze worden aangevuld met officiële publicaties over de evacuatiemaatregelen. Verder zijn ruim 200 foto's afgedrukt, onder meer ook uit het luchtfotoarchief van de Britse RAF.

De opzet heeft zijn charme. Vele in wezen onbetekenende gebeurtenissen uit de inundatietijd zijn aan de vergetelheid ontrukkt. Samen geven ze een goed beeld van de ongemakken, het Duitse optreden, de gedwongen arbeidsinzet, het aanpassingsvermogen, de ijspret in de winter en het ongeduld waarmee de bevrijding tegemoet werd gezien. De ervaringen zijn ongetwijfeld zeer herkenbaar voor de mensen die zich de inundatie herinneren. Belevissen van dorpsgenoten herleven.

Maar een duidelijke samenhang ontbreekt. De anecdotes staan volstrekt los van elkaar. Wat betreft tijd, plaats en onderwerp springt

het boek van de hak op de tak. Soms staan opgetekende gebeurtenissen volstrekt los van de overstroming. Soms is vergeten aan te geven waar ze zich afspeelden: bij „boer Doornbos”, waar woonde die; „burgemeester Scherphuis”, van welke gemeente? De foto's zijn, zonder uitzondering, van een uiterst matige kwaliteit, wat overigens het gevolg is van het feit dat het materiaal in de oorlogstijd slecht was en fotograferen bovendien verboden.

WAARDEVOL

Dat neemt niet weg, dat het boek „Inundatie 1944-1945” een waardevol document is geworden over een nagenoeg vergeten episode uit de Groninger geschiedenis. Zou de inundatie met zijn gevolgen nog eens min of meer wetenschappelijk op een rij worden gezet, dan zal het een onmisbare bron blijken.

De individuele belevissen geven een uitstekend beeld van de sfeer en de stemming in het gebied tijdens de laatste oorlogsmaanden. De verhalen zijn afkomstig van een gevarieerd publiek: boeren, landarbeiders, onderduikers. Ernst en humor wisselen elkaar af.

Sommige verhalen zijn dolkomsch. Zoals van de boer, die een clandestien geslacht varken in de schuur had gelegd en 's morgens onverwachts controle kreeg. De boer legde het dier op z'n nog warme plaats in de bedstee, naast z'n vrouw, en z'n misdrijf bleef onopgemerkt.

Inundatie 1944-1945, samengesteld door J.R. van der Hoek en H. van der Klei, Uitgeverij Profiel, Bedum, 182 pagina's, prijs f 29,75.